

بہ نام نزدان پاک

دانشکده روان‌شناسی و علوم اجتماعی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
گرایش: جمعیت‌شناسی

عنوان:

عوامل اقتصادی و اجتماعی و جمعیتی موثر بر باروری زنان ۳۹-۳۰ ساله همسر دار
شاغل در شعب بانک ملت در تهران ۱۳۹۰

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر سید رضا معینی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر سعید معدنی

نگارش:

مهتاب میرزایی قاضی - کارشناسی ارشد جمعیت‌شناسی

زمستان ۱۳۹۰

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۰/۱۱/۱۶

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم مهتاب میرزایی قاضی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۷/۷۵ بحروف هفده و هفتاد و پنج با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب **مهتاب میرزایی قاضی** دانشجوی کارشناسی ارشد رشته **علوم اجتماعی _ جمعیت شناسی** با شماره دانشجویی **۸۷۰۰۰۰۵۶۴۰۰** اعلام می نمایم که کلیه مطالب مندرج در این پایان نامه با عنوان عوامل اقتصادی و اجتماعی و جمعیتی موثر بر باروری زنان **۳۹-۳۰** ساله همسر دار شاغل در شعب بانک ملت در تهران **۱۳۹۰** حاصل کار پژوهشی خود بوده و چنانچه دستاوردهای پژوهشی دیگران را مورد استفاده قرار داده باشم طبق ضوابط و رویه های جاری، آنرا ارجاع داده و در فهرست منابع و مآخذ ذکر نموده ام. علاوه بر آن تاکید می نماید که این پایان نامه قبلا برای احراز مدرک هم سطح، پایین تر یا بالاتر ارائه نشده و چنانچه در هر زمان خلاف آن ثابت شود، بدینوسیله متعهد می شوم، در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام توسط دانشگاه، بدون کوچکترین اعتراض آنرا بپذیرم.

تاریخ و امضاء

تقدیم به پدر و مادرم
سایه بانان آرامش
تگیه گاهان زندگی
به زیباترین آفرینش های خالق
به دورشته محبت زندگی که پرستش را از ایشان آموختم
به آنان که یاریم کردند تا بیاموزم

با سپاس فراوان از استاد ارجمند جناب آقای دکتر رضا معینی
که اگر دستان پر محبت ایشان نبود هرگز نمی توانستم این راه پر فراز
و نشیب را طی کنم و نیز استاد ارجمند جناب آقای دکتر سعید معدنی و سپاس از
کلیه اساتید ارجمند که در طول دوران
تحصیلم یاران خستگی ناپذیر من بودند.

فهرست مطالب

۱	چکیده	
	فصل اول: کلیات تحقیق	۱
۳ مقدمه	۱-۱
۵ بیان موضوع و مساله تحقیق	۱-۲
۷ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن	۱-۳
۸ اهداف تحقیق	۱-۴
	فصل دوم: ادبیات تجربی و نظری تحقیق	۲
۱۰ مروری بر مطالعات و تحقیقات انجام شده پیشین	۲-۱
۱۰ مطالعات خارجی	۲-۱-۱
۲۳ مطالعات داخلی	۲-۱-۲
۲۸ مبانی نظری و مفهومی تحقیق	۲-۲
۲۸ مروری بر نظریات موجود	۲-۲-۱
۴۴ عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی مؤثر بر باروری	۲-۲-۲

۵۴ مروری بر تحولات باروری در ایران	۲-۲-۳
۵۸ تنظیم خانواده	۲-۲-۴
۶۲ چهارچوب نظری تحقیق	۲-۳
۶۵ فرضیه‌های تحقیق	۲-۴
۶۶ مدل تحلیلی تحقیق	۲-۵

فصل سوم: عملیاتی کردن مفاهیم و روش شناسی ۳

۶۸ تعریف نظری و عملیاتی متغیرها	۳-۱
۷۲ روش تحقیق	۳-۲
۷۲ جامعه آماری و حجم آن	۳-۳
۷۲ حجم نمونه و روش نمونه‌گیری	۳-۴
۷۴ روش گردآوری اطلاعات	۳-۵
۷۴ بررسی اعتبار و پایایی ابزار اندازه‌گیری تحقیق	۳-۶
۷۵ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات	۳-۷
۷۶ آلفای کرونباخ	۳-۸

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش ۴

۷۸ مقدمه	۴-۱
۷۸ توصیف مشخصات نمونه	۴-۲
۷۹ تجزیه و تحلیل اطلاعات	۴-۳

۸۳ توصیف متغیرهای مستقل	۴-۴
۹۰ توصیف متغیر وابسته	۴-۵
۹۶ تحلیل روابط بین متغیرها (آمار استنباطی)	۴-۶

۵ فصل پنجم: نتیجه گیری

۱۰۰ بررسی اهم نتایج توصیفی	۵-۱
۱۰۳ بررسی اهم نتایج تحلیلی	۵-۲
۱۰۵ محدودیت ها	۵-۳
۱۰۷ کاربردها و پیشنهادها	۵-۴
۱۱۰ فهرست منابع فارسی	
۱۱۶ فهرست منابع لاتین	
۱۱۸ ضمائم	

چکیده

برای ارزیابی نیروی انسانی و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی و سیاسی اطلاع از میزان و خصوصیات جمعیت مانند اندازه، ساخت و ترکیب آن و مسائل مهمی مانند میزان باروری، مرگ و میر و مهاجرت اهمیت دارد.

در این تحقیق بررسی عوامل اقتصادی و اجتماعی و جمعیتی موثر بر باروری زنان ۳۹-۳۰ ساله همسر دار شاغل در شعب بانک ملت و شناخت تاثیر هر یک از متغیرهای جمعیتی نظیر سن و سن به هنگام ازدواج و تعداد فرزندان و... بر باروری و تعیین تاثیر عوامل اجتماعی و اقتصادی نظیر درآمد و تحصیلات و... بر باروری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می باشد.

جامعه آماری کلیه زنان همسر دار شاغل ۳۹-۳۰ در شعب بانک ملت شهر تهران می باشد بر اساس آخرین آمار تعداد کل زنان شاغل تمامی سرپرستی‌ها ۶۹۰ بوده است. توزیع این کارکنان بر حسب وضعیت زناشویی و گروههای سنی در دست نیست، لذا تعیین نمونه‌ها در دو مرحله انجام شد. که در نتیجه آن حجم نمونه در مرحله دوم به ۱۵۰ نفر رسید.

در تحقیق حاضر، پرسشنامه نهایی از طریق پیش آزمون و حذف گویه‌های زائد و اضافه کردن گویه‌های لازم، و همچنین میزان آلفای کرونباخ مقیاس‌ها و شاخص‌های پرسشنامه محاسبه و تهیه گردید. آلفای کرونباخ یک از ضرایب متداول برای بررسی سازگاری درونی داده‌هاست که نشان داد پایداری متغیرهای اصلی پژوهش در سطح قابل قبولی می باشد

فرضیه‌ها بدنبال یافتن رابطه بین باروری به عنوان متغیر وابسته و امکانات رفاهی، سطح تحصیلات زن، سن زن در اولین ازدواج، فاصله موالید و درآمد از میان متغیرهای مستقل می باشد.

آزمون فرضیه‌های با استفاده از آزمون خی دو و ضریب وابسته آن و همچنین آزمون آماری اسپیرمن Spearman برای هر یک از فرضیه‌ها، استفاده شده باشد نتیجه بین متغیرهای مستقل (اقتصادی و اجتماعی و جمعیتی فوق) و میزان باروری رابطه معناداری وجود دارد.

در نهایت پس از جمع آوری اطلاعات حاصل از روش‌های تحقیق کمی و کیفی، داده‌ها کد گذاری و وارد نرم افزار آماری SPSS شده و براساس سئوالات، اهداف و فرضیه‌های تحقیق مورد پردازش، تجزیه و تحلیل و آزمون قرار گرفته‌اند و در مرحله بعد نتایج تحقیق در دو بخش توصیفی و تحلیلی نمایش داده شده است.

فصل اول

کلیات پژوهش

□ مقدمه

□ بیان موضوع و مساله تحقیق

□ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن

□ اهداف تحقیق

فصل اول: کلیات تحقیق

۱ (۴) مقدمه

بشر در قرن بیستم فرصتی پیدا کرد که بتواند بر سرنوشت خود حاکم شود. تقدیرگرایی، که هزاران سال حیات و شناخت او را در تمامی جنبه های زندگی تحت تأثیر قرار داده بود، به تدریج جای خود را به رفتار انسانی مبتنی بر آزادی انتخاب داد. یکی از راهکارهایی که بشر برای رهایی از قدرت نیروهای طبیعی در پیش گرفت مهار مرگ بود. بدین ترتیب، بشر که تا قبل از آن زمان تسلیم تقدیر یا بخت و اقبال بود، با مهار مرگ، افسار زندگی خود را به دست گرفته و با تکیه بر اصل انتخاب توانست با جهت دادن به زندگی خود از طریق تعیین آگاهانه تعداد فرزندان خویش، از باورهای سنتی فاصله بگیرد و با این کار، گامی در جهت مبارزه با افزایش بی رویه جمعیت برداشت. این تحول عمده انقلاب جمعیتی نام گرفت.

«کاهش باروری پدیده ای است که در تمام کشورهای دنیا مطرح است و هیچ گونه استثنای فرهنگی یا جغرافیایی نیز وجود ندارد و اگر مقاومتی هم وجود داشته باشد، بسیار نادر است. انقلاب در کاربرد روش ها و فنون پیشگیری خیلی سریع صورت گرفته است» (شستلند و شنه، ۱۳۸۰: ۹)، ایران نیز از این قاعده مستثنی نبوده است. برنامه های تنظیم خانواده (بر اساس دو فرزند)، در کشور ایران از سال های قبل از انقلاب، بر طبق سیاست های سازمان بهداشت جهانی در زمینه جمعیت در کشورهای جهان سوم، به اجرا درآمد.

پس از انقلاب، با توجه به دیدگاه های منفی که در مورد برنامه ها و طرح های رژیم گذشته وجود داشت، برنامه کنترل جمعیت و تنظیم خانواده، به طور موقت منتفی گشت و در طول کمتر از ۱۰ سال (۶۸-۵۹)، رشد جمعیت به مرحله خطرآفرینی رسید. با پایان گرفتن جنگ تحمیلی در سال ۱۳۶۸ و با نظر به این که جمعیت کشور در زمان اندک به میزان دو برابر ، اضافه شده بود، سیاست هایی برای کنترل جمعیت و تنظیم خانواده از سوی سازمان ها و وزارتخانه های مربوطه به مرحله اجرا گذشته شد (فرزانفر، ۱۳۷۹ به

نقل از جلیلی (۱۳۸۷: ۱). به دنبال چندین سال تلاش، برای کنترل جمعیت که از طرف سازمان ها و کلینیک ها و مراکز بهداشتی صورت گرفت، نرخ رشد جمعیت کشور از رقم ۳/۸ درصد در سال ۱۳۶۵، که یکی از بالاترین نرخ های رشد جمعیت در جهان بود، به ۱/۸ درصد در سال ۱۳۷۵ کاهش یافت، و حتی در اواخر سال ۱۳۷۷ به ۱/۴ درصد تنزل پیدا کرد. (تقوی، ۱۳۷۷، ص ۲۶) و در سال ۱۳۸۵ نرخ رشد جمعیت به حدود ۱/۶ رسیده است. این افزایش، بیشتر به همان جمعیت متولد شده در سال های آغازین انقلاب اسلامی بر می گردد که اکنون وارد سن باروری شده اند.

بنابراین روند رشد جمعیت در قرن بیستم، خصوصاً در کشورهای در حال توسعه چون ایران، موجب مشکلات و نارسائیهای فراوانی گردیده است. یکی از عوامل اساسی در رشد جمعیت میزان باروری است که در سه دهه اخیر این میزان در کشور ما متغیر بوده است:

- کاهش میزان باروری بعد از یک دوره طولانی باروری در سالهای قبل از انقلاب اسلامی

- افزایش سریع میزان باروری در دهه اول بعد از انقلاب اسلامی

- کاهش تدریجی میزان باروری بعد از دهه اول بعد از انقلاب اسلامی

بی تردید عوامل زیادی در تغییرات میزان باروری مؤثر بوده که شامل عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی می باشد. به بیان دیگر وضعیت پایگاه اقتصادی و اجتماعی و ویژگیهای جمعیت شناختی زوجین در میزان باروری مؤثر است. بنابراین توجه به علل تغییر میزان باروری در سطح مذکور، جهت اجرای موفقیت آمیز سیاستهای تنظیم خانواده اهمیت خاصی می یابد. برخی از مطالعات قبلی در مورد علل باروری مربوط به متغیرهای در سطح خرد بوده و به انگیزه ها، ارزشها و آرزوهای والدین در مورد فرزند که به تصمیم گیری آنان در رفتار باروری اثر می گذارد، توجه شده است. اما مطالعه حاضر سعی می کند رفتار باروری را در سطح کلان (جمعیت شناختی) مورد بررسی قرار دهد تا عوامل مؤثر بر باروری شناخته شوند و آنگاه به توصیف و تبیین انگیزه هایی بپردازد که افراد جامعه را جهت فرزند آوری یا کنترل موالید ملزم می کند.

بیان موضوع و مساله تحقیق

باروری به عنوان تعیین کننده اول تغییرات جمعیتی، زمینه اصلی پیدایش رشد جمعیت و موضوع عمده در تجزیه و تحلیل های جمعیتی است و همچنین به عنوان عامل عمده تغییر در ساختار جمعیتی شناخته می شود که ضمن اینکه بر شرایط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی یک جامعه اثر می گذارد خود نیز تحت تأثیر عوامل و شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی دچار تغییر و تحول می شود.

انتقال باروری در ایران، به طور غیر مستمر، در فاصله زمانی سه دهه (از ابتدای دهه ۱۳۵۰ تا اواخر دهه ۱۳۷۰) صورت گرفت. برآوردهای صورت گرفته از روند تحولات باروری، حاکی از این است که میزان باروری کل از حدود ۷/۷ فرزند برای هر زن در سال ۱۳۴۵، به ۶/۳ فرزند در سال ۱۳۵۵ کاهش یافته است (Aghajanian & Mehryar ۱۹۹۹). بعد از این کاهش اولیه تحت تأثیر شرایط خاص پدید آمده در اثر وقوع انقلاب، باروری در بین سالهای ۵۸-۱۳۵۶ اندک افزایشی را تجربه می کند و سپس تا حوالی سال ۱۳۶۳ روند نسبتاً ثابتی را ادامه می دهد. از سال ۱۳۶۳ به بعد روند کاهش باروری بتدریج آغاز می شود بطوریکه از ۶/۹ فرزند برای هر زن در این سال به ۵/۵ فرزند در سال ۱۳۶۷ که زمان راه اندازی مجدد برنامه های رسمی تنظیم خانواده است می رسد و از این زمان به بعد سرعت مرحله انتقالی خود را طی کرده و میزان باروری کل به ۲/۱۷ در سال ۱۳۷۹ می رسد (Abbasi-Shavazi, ۲۰۰۱-۲۰۰۲). و در حال حاضر باروری ایران به ۱/۸ رسیده است.

به نظر می رسد فرایند کاهش باروری سه دهه گذشته ایران، حاصل تحولاتی است که در مؤلفه های تعیین کننده رفتار و نگرش های باروری افراد صورت گرفته است که وابسته به مجموعه عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است که بر تصمیم زوجها در ارتباط با تشکیل خانواده و ترکیب خانواده ایده آل تأثیر می گذارد.

همانطور که برای نیل به کاهش باروری، نیاز به برنامه ریزی هم در سطح کلان (جامعه) و هم در سطح خرد (خانواده) است پیامدهای ناشی از این کاهش هم متوجه هر دو سطح شده و بین امکانات جامعه و خانواده با تعداد فرزندان و زمانبندی تولد تعادل ایجاد می‌کند.

در جوامع با میزان باروری پایین، زمان بندی باروری می تواند به همان اندازه تعداد تولد بچه ها ، برای سلامت و رفاه خانواده ها حائز اهمیت باشد. مطالعات انجام شده نشان داده است که میزان رفاه خانواده تا حد زیادی بستگی به زمانی دارد که بچه ها به دنیا می آیند. فاصله کم بین موالید می تواند به صورت جدی سلامت مادر و نوزاد را تحت تأثیر قرار دهد، همچنین می‌تواند روی میزان رفاه اقتصادی خانواده و روی ثبات ازدواج ها هم تأثیر داشته باشد.

به نظر می‌رسد فاصله کم بین موالید به معنی تولد تعداد بچه‌های زیاد است بعنوان مثال یافته‌ها نشان می‌دهد «یک سال تأخیر در اولین تولد به اندازه سه درصد (۳٪) کاهش در باروری کل می باشد» (۲۰۰۱ ، Kohler et al.). احتمالاً این تأخیر در بچه‌دار شدن در دهه‌های اخیر را می‌توان در نتیجه افزایش شرکت زنان در بازار کار و با تمایل آن‌ها به ادامه تحصیل و همچنین به دشواری شرایط بچه‌دار شدن نسبت داد. بنابراین زمان‌بندی اولین تولد و همچنین فاصله‌گذاری موالید از لحاظ تأثیری که در سطح کلان بر میزان باروری کل جامعه و در سطح خرد بر تعداد فرزندان یک خانواده و کیفیت سطح زندگی والدین و فرزندان می‌گذارد مسئله‌ای در خور توجه است و اینکه زوجین تحت چه عوامل و شرایط تأثیرگذار و با چه ملاحظاتی اقدام به باروری می‌کنند بعنوان مسئله اساسی پژوهش پیش رو، در بین زنان شاغل در بانک ملت مطرح شده است.

بنابراین سؤال آغازین پژوهش حاضر، این است که عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی تأثیرگذار بر باروری زنان ۳۹-۳۰ ساله همسر دار شاغل در شعب بانک ملت در تهران سال ۱۳۹۰، چیست؟

۱-۳) اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن

برای ارزیابی نیروی انسانی و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی و سیاسی اطلاع از میزان و خصوصیات جمعیت مانند اندازه، ساخت و ترکیب آن و مسائل مهمی مانند میزان باروری، مرگ و میر و مهاجرت اهمیت دارد. باروری، از مهمترین مقوله‌های علم جمعیت است، چرا که، یکی از دو رویداد طبیعی جمعیت می‌باشد که افزایش جمعیت مستقیماً به آن بستگی دارد و در واقع شناخت عوامل مؤثر در امر باروری زنان به حل منطقی مسائل جمعیتی کمک خواهد کرد. اثر افزایشی باروری بر جمعیت باعث شده تا رشد جمعیت به درستی تابع سطح موالید، یا به تعبیر درست‌تر سطح باروری تلقی شود (مرکز آمار ایران، ۱۳۷۹: ۳). که علاوه بر ایجاد تغییر در اندازه جمعیت، بر ساخت و ترکیب آن تأثیری اساسی دارد. بنابراین همواره موضوع تحقیق حوزه‌های مختلف علوم در سطح جهان و کشور قرار گرفته است و اطلاعات بدست آمده از سرشماری‌ها، آمارهای ثبت احوال و تحقیقات مختلف نشان می‌دهد که باروری ایران در چند دهه اخیر کاهش چشمگیری را تجربه کرده است و بطور کلی تحقیقات متعددی در راستای تبیین این کاهش صورت گرفته است.

کاهش باروری، حاصل مواردی چون کاهش مرگ و میر کودکان، برنامه‌های تنظیم خانواده، بالا رفتن سن ازدواج، استفاده از وسایل پیشگیری قبل از اولین فرزند یا بین موالید (زمان‌بندی تولدها)، عقیم‌سازی و غیره می‌باشد. بی‌تردید این کاهش باروری منحصر و متمرکز به یک دوره یا وهله زمانی خاص از طول دوره باروری زنان (از ۱۵ تا ۴۹ سالگی؛ ۳۵ سال) نمی‌باشد بلکه تحت تأثیر شرایط و عوامل متعدد در طول این دوره پخش شده است که باید سهم هرکدام از این موارد در کنترل باروری، بعنوان یک مسئله در حوزه مطالعات باروری مورد تحقیق و پژوهش قرار گرفته و مشخص گردد.

عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی به عنوان عناصر مهم کنترل باروری که زوجین تحت شرایط خاصی تصمیم به باروری می‌گیرند باید مورد مطالعه قرار گیرد زیرا از عوامل مهم و تأثیر گذار در افزایش

یا کاهش جمعیت است و از اهمیت پژوهش و تأمل بالایی برخوردار بوده و چون تحقیقی در این زمینه بین زنان شاغل در بانک ملت صورت نگرفته، خلاء چنین پژوهشی احساس می‌شود.

بنابراین هر نوع برنامه ریزی در امر کنترل جمعیت مستلزم توجه به باروری و شناخت عوامل و علل موثر بر آن می‌باشد، می‌باید سعی شود عوامل افزایش دهنده و کنترل‌کننده باروری را در زنان شاغل شناسایی نمائیم. مطالعه و بررسی بر روی زنان شاغل در بانک حائز اهمیت است زیرا زنان شاغل در شعب بانکها بدلیل شرایط کاری و درآمدی و موقعیت‌های مساوی با مردان قرار دارند و به نظر می‌رسد این عوامل باروری زنان شاغل در بانک را با دیگر زنان شاغل متمایز می‌کند زنان شاغل در موسسات و سازمانهای دیگر موضوع مورد بررسی در برخی پایان‌نامه‌ها بوده‌اند، لیکن جامعه آماری زنان یک مقطع سنی خاص که در بانک شاغل باشند تاکنون مورد بررسی قرار نگرفته است. بنابراین قرار داشتن در محیط شغلی بانک و آشنایی با موقعیت‌ها و انگیزه‌های آنان انگیزه اصلی انتخاب این موضوع می‌باشد.

۱-۴) اهداف تحقیق

۱-۴-۱) هدف کلی:

- بررسی عوامل اقتصادی و اجتماعی و جمعیتی موثر بر باروری زنان ۳۹-۳۰ ساله همسر دار شاغل

در شعب بانک ملت

۱-۴-۲) اهداف جزئی:

- الف: شناخت تاثیر هر یک از متغیرهای جمعیتی نظیر سن و سن به هنگام ازدواج و تعداد

فرزندان و... بر باروری

- ب: تعیین تاثیر عوامل اجتماعی و اقتصادی نظیر درآمد و تحصیلات و... بر باروری

فصل دوم

ادبیات تجربی و نظری

و تهیه مدل تحلیلی پژوهش

□ مروری بر مطالعات و تحقیقات انجام شده پیشین

□ مبانی نظری و مفهومی تحقیق

□ چهارچوب نظری تحقیق

□ فرضیه های تحقیق

□ مدل تحلیلی تحقیق

فصل دوم: ادبیات تجربی و نظری تحقیق

۲-۱) مروری بر مطالعات و تحقیقات انجام شده پیشین

۲-۱-۱) مطالعات خارجی:

نتایج مطالعات فریمن^۱، ولپتون^۲ کامپل^۳ در سال ۱۹۵۹ در آمریکا مؤید این نکته است که نوع مذهب، مسکن و درآمد خانوار بر روی رفتار باروری مؤثر است. اما باید خاطر نشان کرد که استفاده از وسایل ارتباط جمعی و ارتباط فیما بین گروههای مذهبی و درآمدی و سکونتی (روستا- شهر) با یکدیگر، باعث ایجاد طرز تفکر یکسانی در مورد مسایل مربوط به باروری است و در نهایت موجب از بین رفتن اختلاف باروری در گروههای مختلف می شود (امین زاده، ۱۳۴۹: ۱۳۴).

بشیری (۲۰۰۷) در تحقیقی تحت عنوان "فاصله گذاری برای فرزند دوم در مصر: نقش وسایل جلوگیری از بارداری" با کاربرد چهارچوب نظری بنگارت در مورد تعیین کننده های اولیه ی باروری، به سنجش این فرضیه پرداخته است که بیشترین تغییرات مشاهده شده در باروری به تفاوت های موجود در ازدواج، شیردهی، کاربرد وسایل جلوگیری از بارداری و سقط جنین ارادی؛ مربوط می باشد. این بررسی بر روی داده های پیمایش سلامت و جمعیت مصر (EDHS) انجام شده است. نتایج این تحقیق بر اهمیت این نوع از داده ها، در مورد تبیین و بررسی تأثیر وسایل جلوگیری از بارداری بر پویایی فاصله گذاری بین موالید صحت گذاشت. بر اساس نتایج حاصله علاوه بر تحلیل و توجه به دوره شیردهی، باید به عقیمی پس از زایمان نیز پرداخته شود. تحلیل داده ها علاوه بر اینکه فرضیات بنگارت مبنی بر تأثیر مستقیم متغیرهای بیولوژیکی و تأثیر غیر مستقیم متغیرهای اقتصادی- اجتماعی را مورد تأیید قرار داد، اما علاوه بر این، نشان دهنده ی تأثیر مستقیم برخی ویژگی های اقتصادی- اجتماعی بر تغییرات فاصله گذاری موالید بود. بررسی میزان

^۱ . Freeman

^۲ . Welpton

^۳ . Compell

اثرگذاری وسایل جلوگیری از بارداری، نشان داد که میزان تأثیرگذاری، با توجه به روش استفاده شده، تغییر می‌کند. بررسی داده‌ها حاکیست که در مصر، آی‌یودی نسبت به دیگر وسایل از قبیل قرص و ... از میزان تأثیر بیشتری برخوردار است و کمتر احتمال دارد که با وجود کاربرد آی‌یودی، زنان حامله شوند (بشیری، ۲۰۰۷).

شانگ لو (۲۰۰۴) در تحقیقی تحت عنوان " اشتغال زنان و فاصله‌گذاری برای دومین فرزند در فیلیپین " به بررسی چگونگی تأثیر کار زنان در دوره‌ی پس از ولادت فرزند اول بر فاصله‌گذاری فرزند بعدی آنها با استفاده از داده‌های DHS ۱۹۹۳ فیلیپین پرداخته است. استفاده از این داده‌ها به محقق در غلبه بر تعدادی از مسایل روش‌شناختی و جمع‌آوری داده برای بررسی رابطه‌ی علی تأثیر اشتغال بر باروری، یاری رسانده است. نتایج این تحقیق حاکی است که اشتغال زنان، احتمال رویداد ولادت فرزند دوم را به تأخیر می‌اندازد و بازگشت سریع بر سر کار، با احتمال تولد فرزند دوم رابطه معنی‌داری دارد (شانگ لو^۱، ۲۰۰۴).

بشیری و هیند (۲۰۰۷) در تحقیقی تحت عنوان " عوامل بینابین مؤثر بر فاصله گذاری موالید در مصر " به بررسی داده‌ها DHS پرداخته اند. بررسی نتایج حاصل از تحلیل داده‌های مربوط به پیمایش جمعیت و سلامت مصر در سال ۲۰۰۰ نشان می‌دهد کاربرد وسایل مدرن جلوگیری از بارداری (IUD مؤثرتر از قرص بوده است)، تأثیر اساسی در فاصله گذاری بین موالید داشته است. شیردهی و عقیمی بعد از زایمان، عواملی مؤثر برای جلوگیری از بارداری بودند و تأثیر شیردهی، حتی پس از اتمام دوره عقیمی پس از زایمان، هنوز ادامه داشته است (Bashieri and Hinde, ۲۰۰۷).

" چارلز وارن " و همکارانش در سال ۱۹۹۱ با استفاده از داده‌های بررسی بهداشتی کشور آفریقا نیوزیلند در سال ۱۹۸۸ و با استفاده از روش " دوپس " و " بلیک " و مدل " بونگارتس " جهت بررسی عوامل مؤثر بر باروری انجام پذیرفته است. هدف از این بررسی به عقیده " چارلز وارن " پاسخگویی به دو سؤال محوری زیر بوده است:

¹ Shuang Luo